

**NOVINKY V ZÁKONĚ Č.
48/1997 SB., O VEŘEJNÉM
ZDRAVOTNÍM
POJIŠTĚNÍ, Z POHLEDU
LÉKAŘE**

Mgr. Libor Štajer

5. ročník multioborové konference

**ORTOPEDIE PRO REVMATOLOGY
A REVMATOLOGIE PRO ORTOPEDY**

4. - 5. září 2020
Hotel VINAŘ, Kurdějov

5. září 2020

Efektivní právní služby

OBSAH

Hlavní partner: Mylan
Better Health for a Better World

Partner: LAROCHE-POSAY
LABORATOIRE DERMATOLOGIQUE

Mediální partner: Brain4vision s.r.o.

Dona®
glukosamin sulfát

5. ročník multioborové konference

**ORTOPEDIE PRO REVMATOLOGY
A REVMATOLOGIE PRO ORTOPEDY**

4. - 5. září 2020
Hotel VINAR, Kurdějov

Přednášející:
Lékaři z oborů revmatologie, ortopedie a rehabilitace

Téma konference 2020:
"Postižení nohy a hlezna"

Odborná konference je akreditována
ČLK v rámci kontinuálního vzdělávání lékařů dle
Stávovského předpisu č. 16 (7 kreditů).

Užší informace obdržíte cestou newsletteru z portálu www.teoconsulting.cz
a od zástupce partnera akce - společnosti MYLAN.

Vaše otázky rádi zodpovíme na e-mailové adrese info@teoconsulting.cz
případně telefonicky na čísle +420 724 000 717.

Těšíme se na vás v hotelu Vinar v Kurdějově 27. - 28. 3. 2020.

Pořadatel a organizátor akce T.E.O. Consulting s.r.o.

T.E.O.
CONSULTING s.r.o.
Pořadatel a organizátor konference

I. Zákon o veřejném zdravotním pojištění:

- obsah zákona;
- srovnání se zákonem o zdravotních službách.

II. Připravovaná novela zákona o veřejném zdravotním pojištění:

- výjimečná úhrada podle § 16;
- orphany a VILPy.

III. Zákon o zdravotních službách:

- práva a povinnosti pacienta a lékaře;
- postup lege artis;
- informovaný (ne)souhlas.

I. ZÁKON O VEŘEJNÉM ZDRAVOTNÍM POJIŠTĚNÍ

PŘEDMĚT ÚPRAVY

- Zákon č. 48/1997 Sb., o **veřejném zdravotním pojištění** a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů:
 - **účinnost: 01.04.1997;**
 - **počet novelizací: 97 (!).**
- **Předmět = právní rámec úhrady za zdravotní péči.**
- Konkrétní obsah:
 - **rozsah a podmínky**, za nichž jsou hrazeny zdravotní služby z prostředků veřejného zdravotního pojištění;
 - **způsob stanovení cen a úhrad léčivých přípravků a potravin pro zvláštní lékařské účely** hrazených ze zdravotního pojištění;
 - **způsob stanovení úhrad zdravotnických prostředků předepsaných na poukaz** hrazených ze zdravotního pojištění.

PŘEDMĚT ÚPRAVY

- Na koho se tento zákon vztahuje?
 - pojištěnci (pacienti);
 - zdravotní pojišťovny;
 - poskytovatelé zdravotních služeb;
 - držitelé rozhodnutí o registraci,
- Dále je třeba vzít v potaz i roli:
 - Státního ústavu pro kontrolu léčiv, a
 - Ministerstva zdravotnictví.

PŘEDMĚT ÚPRAVY

- Přesah do poskytování zdravotních služeb:
 - **rozsah zdravotních služeb hrazených z prostředků veřejného zdravotního pojištění** (zdravotní péče, léčivé přípravky, potraviny pro zvláštní lékařské účely, zdravotnické prostředky a stomatologické výrobky);
 - **výjimečná úhrada podle § 16** (viz dále).
- **Úhrada léčivých přípravků a zdravotnických prostředků vystavovaných na poukaz** – úprava správních řízení (významná role SÚKLu).

VÝJIMEČNÁ ÚHRADA PODLE § 16

§ 16

[Výjimečná úhrada]

- (1) Příslušná zdravotní pojišťovna **hradí ve výjimečných případech** zdravotní služby jinak zdravotní pojišťovnou **nehrazené**, je-li poskytnutí takových zdravotních služeb **jedinou možností** z hlediska zdravotního stavu pojištěnce.
- (1) S výjimkou případů, kdy hrozí nebezpečí z prodlení, je poskytnutí zdravotních služeb podle předchozího odstavce vázáno na předchozí souhlas revizního lékaře.

VÝJIMEČNÁ ÚHRADA PODLE § 16

➤ Základní podmínky:

1. výjimečnost případu:

- nikoli pravidlo a standardní postup;
- neurčitý právní pojem, kdy posouzení „naplnění“ bude vždy velmi individuální;
- v podstatě znamená, že alespoň jedna varianta léčby je pro konkrétního pacienta je vždy plně hrazená;

2. jediná možnost z hlediska zdravotního stavu pojištěnce:

- zdravotní služba, pomůcka či lék, který je „jedinou možností léčby“ podle odborných závěrů a podkladů (zdravotní dokumentace konkrétního pacienta);

3. zdravotní služby jinak nehrazené:

- lze i zdravotní služby nehrazené pouze zčásti.

VÝJIMEČNÁ ÚHRADA PODLE § 16

ŘÍZENÍ PŘED ZDRAVOTNÍ POJIŠŤOVNOU (SPRÁVNÍ ORGÁN):

1. **žádost pojištěnce o výjimečnou úhradu** (obvykle prostřednictvím ošetřujícího lékaře;
2. **rozhodnutí pobočky (či obdobného útvaru) zdravotní pojišťovny;**
3. **odvolání pojištěnce** proti tomuto rozhodnutí;
4. **rozhodnutí ředitele odboru (či obdobného útvaru) o zamítnutí odvolání.**

ŘÍZENÍ PŘED SPRÁVNÍMI SOUDY:

1. **správní žaloba** proti těmto rozhodnutím podaná k příslušnému krajskému (správnímu) soudu;
2. **rozhodnutí soudu:**
 - žaloba se **zamítá nebo**
 - **rozhodnutí se zrušují a věc se vrací pojišťovně k dalšímu řízení;**
3. **kasační stížnost** podaná k Nejvyššímu správnímu soudu (lze proti oběma rozhodnutím);
4. **(ústavní stížnost).**

VÝJIMEČNÁ ÚHRADA PODLE § 16

- Žádost o výjimečnou úhradu zdravotní péče nehrazené je aktivitou pacienta → uplatní se **zásady a režim správního řízení**.
- „Výjimečnost“ a „jediná možnost z hlediska zdravotního stavu“ – **odůvodňovat ad hoc**.
- **Lékař pacientovi pomáhá** (není povinen) s medicínskou stránkou → vhodné je **jednoduché zmocnění**.
- Když pojišťovna mlčí → musí řešit pacient – jde o **vztah pojišťovny a pacienta**.
- Vše ve správním řízení – žádost, proces, dokazování, rozhodnutí podle správního řádu – vše ve lhůtě 30 dnů, případně 60 dnů (případně podat **opatření proti nečinnosti**).
- Sporná je otázka **zda počítat výjimečnou úhradu do budgetu** → nositel žádosti je pacient, nikoliv zdravotnické zařízení.

II. PŘIPRAVOVANÁ NOVELA ZÁKONA O VEŘEJNÉM ZDRAVOTNÍM POJIŠTĚNÍ

NOVELA „48“

- **Zákon č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění**
- **Důvody novely:**
 - vývoj v oblasti vědy a medicíny;
 - poslední velká novela již v roce 2011;
 - pracovní skupina;
 - nezbytné změny před komplexní změnou systému...?
- **Cíle (dle MZ):**
 - zvýšení transparentnosti vstupu léčivých přípravků a potravin pro zvláštní lékařské účely do systému úhrad;
 - nejednotnost postupu zdravotních pojišťoven při rozhodování o výjimečné úhradě;
 - aktualizace kategorizačního stromu zdravotnických prostředků;
 - vstup VILP do systému, standardizace orphanů.
- **Plánovaná účinnost: 01.01.2021**

NOVELA „48“**➤ Hlavní změny (obecně):**

- novela § 16;
- úprava úhradové regulace ort. výkonů a stomatologických a ort. výrobků;
- úprava úhradových skupin zdravotnických prostředků;
- úpravy vstupu léčivých přípravků a potravin pro zvláštní účely do systému úhrad.

➤ Další konkrétní změny:

- (první) zásadní novela výjimečné úhrady dle § 16;
- možnost vstupu VILPů do systému úhrad;
- změny v orphan legislativě;
- přesun léčivých přípravků pro moderní terapie do části šesté (x OOP);
- definice účelné terapeutické intervence;
- úprava definice nákladové efektivity;
- ...

NOVELA „48“**➤ Dopady pro lékaře:**

- možnost vstupu VILPů do systému úhrad;
- změny v orphan legislativě – nová cesta;
- první novelizace § 16 a výjimečné úhrady.

NOVELA „48“**§ 16**

- 1) Příslušná zdravotní pojišťovna hradí ve výjimečných případech zdravotní služby jinak ~~zdravotní pojišťovnou~~ **ze zdravotního pojištění nehrazené**, je-li poskytnutí takových zdravotních služeb jedinou možností z hlediska zdravotního stavu pojištěnce.
- 2) ~~S výjimkou případů, kdy hrozí nebezpečí z prodlení, je poskytnutí zdravotních služeb podle předchozího odstavce vázáno na předchozí souhlas revizního lékaře schválení příslušné zdravotní pojišťovny.~~

NOVELA „48“

(4) Zdravotní pojišťovna může rozhodnout o tom, že **se rozhodnutí vztahuje i na případy opakované potřeby poskytnutí zdravotních služeb podle odstavce 1, jsou-li pro opakované poskytnutí v žádosti uvedeny důvody.** Spolu s tím stanoví dobu, po kterou mohou být zdravotní služby poskytovány jako hrazené.

(5) **Proti rozhodnutí, kterým zdravotní pojišťovna plně vyhoví žádosti pojištěnce, se nelze odvolat.** Toto rozhodnutí se oznamuje pouze poskytovateli, pokud je jím pojištěnec zastoupen. Pokud je zastoupení poskytovatelem vyloučeno, doručuje se toto rozhodnutí pojištěnci.

(6) **Rozhodnutí, kterým zdravotní pojišťovna žádosti pojištěnce nevyhověla, nebo jí vyhověla pouze částečně, se oznamuje poskytovateli, pokud je jím pojištěnec zastoupen, a pojištěnci. Dnem doručení rozhodnutí pojištěnci končí zákonné zastoupení příslušným poskytovatelem podle odstavce 3. Odvolací lhůta činí 15 dnů ode dne doručení takového rozhodnutí pojištěnci.**

III. ZÁKON O ZDRAVOTNÍCH SLUŽBÁCH

OBSAH „372/2011“

- **Zákon č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování (zákon o zdravotních službách).**
- **Obsah:**
 - definice zdravotní péče a zdravotních služeb;
 - základní podmínky pro poskytování zdravotních služeb;
 - oprávnění k poskytování zdravotních služeb;
 - povinnosti poskytovatele zdravotních služeb;
 - postavení pacienta a jeho práva;
 - postavení zdravotnických pracovníků;
 - zdravotnická dokumentace.

OBSAH „372/2011“

- Zákon o zdravotních službách definuje:
 - základní **pravidla poskytování** zdravotních služeb;
 - vymezení vztahu **poskytovatel + pacient + zdravotnický pracovník**;
 - stěžejní pojmy jako:
 - zdravotní **péče** a zdravotní **služby**;
 - **druhy** a **formy** zdravotní péče;
 - postup *lege artis*;
 - **informovaný souhlas** (a informovaný nesouhlas alias negativní revers);
 - institut **dříve vysloveného přání**, ...

- Lze zda najít i např.:
 - pravidla pro vedení zdravotnické dokumentace;
 - možnosti, kdy může poskytovatel **odmítnout pacienta**;
 - způsob vyřizování **stížností na poskytovatele**.

OBSAH „372/2011“

- **Vedle zákona o zdravotních službách je pak zákon č. 373/2011 Sb., o specifických zdravotních službách.**
- Speciální úprava mířící na specifické situace – například:
 - zdravotní služby poskytované za zvláštních podmínek (asistovaná reprodukce, odběry krve, genetická vyšetření, ...);
 - posudková péče (lékařské posudky, pracovnělékařské služby, nemoci z povolání);
 - lékařské ozáření a klinické audity.

48/1997 vs. 372/2011

- Srovnání zákona o veřejném zdravotním pojištění a zákona o zdravotních službách:

	„372/2011“	„48/1997“
předmět úpravy:	regulace poskytování zdravotních služeb	stanovení podmínek úhrady zdravotních služeb
adresáti (zejména):	poskytovatelé; zdravotničtí pracovníci; pacienti	pojišťovny; poskytovatelé; pojištěnec (pacienti)
postavení pacienta/plátce:	klient poskytovatele	klient pojišťovny

PRÁVA PACIENTA

- **Úmluva o lidských právech a biomedicině** (čl. 3, 5 - 7, čl. 26);
- **Úmluva o právech dítěte** (čl. 24);
- **zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod** (čl. 7, čl. 8);
- **zákon č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách** (§ 34 - 40);
- **zákon č. 373/2011 Sb., o specifických zdravotních službách**;
- **zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník** (§ 2636 a násl.).

PRÁVA PACIENTA

- **Právo na informace o zdravotním stavu** (právo být poučen);
- **právo na rozhodnutí** (informovaný souhlas) vč. **práva na odmítnutí navrhované zdravotní péče** (revers);
- **právo na poskytování zdravotních služeb bez souhlasu pouze v případech zákonem předvídaných** (vč. omezovacích prostředků);
- **právo zvolit si poskytovatele zdravotních služeb a zdravotnické zařízení** (nikoliv spádová území či určení praktickým lékařem);
- **právo vyžádat si konzultační služby od jiného poskytovatele zdravotních služeb;**
- **právo být předem informován o ceně poskytovaných zdravotních služeb nehrazených či částečně hrazených a způsobu úhrady;**
- **právo na zdravotní služby/péči na náležité odborné úrovni.**

POVINNOSTI LÉKAŘE

- Povinnost poskytovat zdravotní služby **lege artis**;
- **povinnost poučit pacienta** a poskytovat zdravotní služby pouze na základě **informovaného souhlasu** pacienta;
- povinnost řádně vést **zdravotnickou dokumentaci** pacienta;
- povinnost zachovávat **povinnost mlčenlivosti**;
- povinnost řídit se **stavovskými předpisy České lékařské komory**, a další ...

LÉKAŘ vs. POSKYTOVATEL vs. ZDRAVOTNICKÉ ZAŘÍZENÍ

- V praxi je třeba tyto pojmy striktně rozlišovat (→ jiný pojem = jiná práva a povinnost).
- Základní pravidlo: **poskytovatel zdravotních služeb** zajišťuje zdravotní služby v jednom či více **zdravotnických zařízeních** prostřednictvím **lékařů**.
- Stěžejní pojem = poskytovatel zdravotních služeb, tj. osoba mající oprávnění k poskytování zdravotních služeb.
- Lékař a poskytovatel zdravotních služeb **mohou být i jedna, ta samá fyzická osoba** (lékař se soukromou praxí).
- Lékař jakožto zdravotnický pracovník má jiná práva a povinnosti než poskytovatel zdravotních služeb.
- **Povinnosti poskytovatele vs. povinnosti lékaře** – nejčastěji skloňováno v souvislosti s....
 - právem pacienta na **výběr poskytovatele zdravotních služeb a zdravotnického zařízení** (x lékaře!);
 - právem **odmítnout pacienta** (odmítnutí pacienta lékařem ≠ odmítnutí poskytovatelem).

PRAVIDLO LEGE ARTIS

§ 45 odst. 1 zákona o zdravotních službách: „*Poskytovatel je povinen poskytovat zdravotní služby na náležité odborné úrovni, vytvořit podmínky a opatření k zajištění uplatňování práv a povinností pacientů a dalších oprávněných osob, zdravotnických pracovníků a jiných odborných pracovníků při poskytování zdravotních služeb.*“

§ 49 odst. 1 písm. a) zákona o zdravotních službách: „*Zdravotnický pracovník je povinen poskytovat zdravotní služby, ke kterým získal odbornou nebo specializovanou způsobilost podle jiných právních předpisů, v rozsahu odpovídajícím jeho způsobilosti, zdravotnímu stavu pacienta, na náležité odborné úrovni a řídit se etickými principy.*“

▪ § 4 odst. 5 zákona o zdravotních službách: „*Náležitou odbornou úroveň se rozumí poskytování zdravotních služeb podle pravidel vědy a uznávaných medicínských postupů, při respektování individuality pacienta, s ohledem na konkrétní podmínky a objektivní možnosti.*“

= v souhrnu povinnost poskytovat zdravotní služby tzv. lege artis

PRAVIDLO LEGE ARTIS

- **Základní povinnost každého poskytovatele** zdravotních služeb i každého zdravotnického pracovníka.
- **Definice lege artis:**
 - povinnost poskytovat zdravotní služby podle **pravidel vědy a uznávaných medicínských postupů**,
 - při respektování **individuality** pacienta,
 - s ohledem na **konkrétní podmínky** a **objektivní možnosti**.
- Vztahuje se i na **preskripci a používání léčivých přípravků**:
 - u léčivých přípravků ale není vázáno na SPC → postup lege artis nemusí být v souladu s SPC (např. použití „dospělých“ LP pro dětské pacienty);
 - lege artis může být i poskytování neregistrovaného léčivého přípravku.

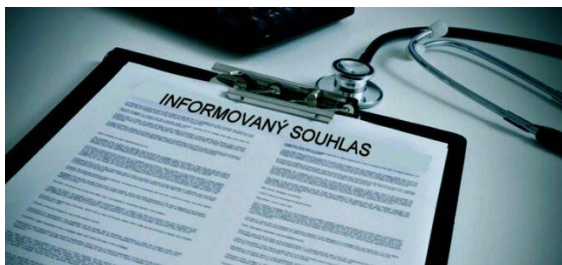
OTÁZKY A ODPOVĚDI

Má odborný lékař právo vyžadovat doporučující žádanku po pacientovi odeslaném praktickým lékařem na vyšetření v odborné ambulanci?

Situace, kdy se ke specializovanému lékaři dostaví pacient bez žádanky, nespadá pod případy, kdy je lékař (resp. poskytovatel) oprávněn odmítnout ošetřit pacienta. Správně by tedy měl specializovaný lékař pacienta ošetřit i bez žádanky.

PRAVIDLO LEGE ARTIS

- informovaný (ne)souhlas

➤ Informovaný souhlas

- Obecný požadavek → zdravotní služby lze poskytovat na základě **svobodného informovaného souhlasu pacienta**, který musí mít odpovídající formu (písemný, ústní, konkludentní).
- Náležitosti informovaného souhlasu...?

➤ Informovaný nesouhlas

- Informované odmítnutí navržené léčby, tzv. **negativní revers**.
- Je to právo pacienta – **pacient nemůže být léčen proti své vůli** (samozřejmě až na výjimky – např. osoba v bezvědomí apod.).
- Pokud se nesouhlas týká změny terapie, lékař léčí pacienta předchozím způsobem, pokud je to postup lege artis.
- Informovaný nesouhlas musí obsahovat zejména **poučení o rizicích odmítnutí léčby**.

OTÁZKY A ODPOVĚDI

Institut opatrovníka pacienta. Kdo ho jmenuje, na koho je třeba se v těchto případech obrátit?

K platnému vyslovení informovaného souhlasu musí být pacient k takovému právnímu jednání způsobilý. I v případě svéprávného dospělého pacienta však mohou nastat situace, kdy pacient není kompetentní k udělení informovaného souhlasu (např. bezvědomí, extrémní bolest apod.).

Má-li lékař za to, že pacient není způsobilý učinit informované rozhodnutí, může poskytovatel podat návrh na zahájení řízení o omezení svéprávnosti. Řízení o omezení svéprávnosti může však zahájit soud i bez návrhu (např. na základě podnětu od rodinného příslušníka pacienta). Vždy bude rozhodovat soud, v jehož obvodu má pacient trvalé bydliště. Pokud soud svéprávnost pacienta omezí, jmenuje mu zároveň i opatrovníka.

V rámci daného řízení však může soud dospět k závěru, že nebude třeba svéprávnost omezit, může pacientovi (jakožto mírnější opatření) i tak opatrovníka jmenovat. Opatrovníka lze jmenovat např. jen pro jednu konkrétní záležitost, jako je udělení souhlasu s poskytnutím zdravotních služeb.

OTÁZKY A ODPOVĚDI

Existuje oficiální šablona negativního reversu? Kdy je nutnost podpisu, při kterém odmítnutí léčby?

Podle § 34 odst. 3 zákona o zdravotních službách je nutný písemný revers v případě, kdy může neposkytnutí zdravotních služeb vážně poškodit zdraví nebo ohrozit život pacienta.

Oficiální šablona negativního reversu neexistuje, měl by však obsahovat zejména:

- *údaje o zdravotním stavu pacienta;*
- *údaje o potřebných zdravotních službách;*
- *údaje o následcích odmítnutí na zdraví pacienta;*
- *záznam o tom, že byl pacient opakovaně poučen a (případně) klad doplňující otázky, které mu byly zodpovězeny;*
- *písemné prohlášení pacienta o tom, že i přes vysvětlení zdravotní služby odmítá;*
- *místo, datum a čas;*
- *podpis pacienta a podpis příslušného zdravotnického pracovníka.*

OTÁZKY A ODPOVĚDI

Je nutné mít podepsaný souhlas např. s každým obstříkem kloubů či páteře?

Podle § 34 odst. 2 zákona o zdravotních službách je třeba písemného souhlasu s poskytnutím zdravotních služeb pouze ve výjimečných, zákonem stanovených případech. Mezi tyto případy však „obstřík kloubů“ nepatří, informovaný souhlas bude tedy postačovat pouze v ústní podobě. V těchto případech bychom pak doporučili se před každým „obstříkem“ ujistit, že s ním pacient souhlasí.

PRAVIDLO LEGE ARTIS

- léková terapie

- Léková terapie musí být **lege artis** + je podmíněna (až na výjimky) **informovaným souhlasem** pacienta.
- Léčivý přípravek s přihlédnutím ke konkrétním okolnostem musí:
 - odpovídat stavu pacienta a účelu, jehož má být dosaženo a musí být pro pacienta **přiměřeně bezpečný**;
 - být souladu se **současnými dostupnými poznatky medicíny**;
 - existovat **důkazy o jeho účinnosti a bezpečnosti** ve vztahu k účelu jeho poskytování.
- Shodným podmínkám podléhá i **změna terapie**.
- Konkrétní pravidla:
 - lékař je povinen poučit pacienta o možnostech léčby → může spočívat i v tom, že dá pacientovi na **výběr z konkrétních léčivých přípravků**;
 - pokud v rámci informovaného souhlasu lékař s pacientem neřeší konkrétní léčivý přípravek, je **výběr věcí lékaře**, popř. může být **předmětem dohody**;
 - pokud pacient vyžaduje **jiný léčivý přípravek, je na lékaři, zda pacientovi chce vyhovět nebo ne** (možnost volby lékař nemá v případě, že jsou zde medicínské důvody);
 - s **výběrem musí pacient souhlasit** nebo udělit „informovaný nesouhlas“ (revers).

PRAVIDLO LEGE ARTIS

- léková terapie

- Nutno rozlišovat **pozitivní listy poskytovatele** vs. **pozitivní listy zdravotní pojišťovny**.
 - **Pozitivní listy poskytovatele** → tlak na lékaře ze strany jeho zaměstnavatele:
 - ✓ primárně **odpovědnost poskytovatele** za lékařem poskytnuté zdravotní služby...
 - ✓ ...zároveň i **osobní odpovědnost lékaře** jakožto zdravotnického pracovníka (trestněprávní, disciplinární).
 - **Pozitivní listy zdravotní pojišťovny** → tlak na lékaře ze strany zdravotní pojišťovny (bonifikační systém).
- Souvislost i s **vysoutěženými léčivými přípravky** → tlak na lékaře, aby předepisoval (užíval) „dostupné“ léčivé přípravky).
- **Základní pravidla:**
 - interní pokyny vedení nemocnice či pozitivní list zdravotní pojišťovny **nemají přednost před zdravotními potřebami pacienta a jeho zákonnými právy (!!!)**;
 - pokud by takové pokyny měly vést k horší léčbě, lékař se jimi nesmí řídit – vystavil by se riziku postupu non lege artis.

PRAVIDLO LEGE ARTIS

- převod pacienta

- Lékař může změnit léčivý přípravek během léčby z celé řady důvodů → vždy však změna podléhá stejným pravidlům, jakoby se jednalo o určení nové léčby.
- Především tedy musí být **lege artis** a musí být provedena na základě **informovaného souhlasu** pacienta → **bez souhlasu pacienta jej není možné převést na jinou terapii**.
- I tzv. ekonomický switch vyžaduje souhlas pacienta.
- V jaké formě by měl být souhlas pacienta se změnou terapie? A proč?
 - Jednoznačně **písemná**, ta totiž poskytuje silný důkaz o tom, že pacient byl skutečně poučen, o rozsahu tohoto poučení a o tom, že pacient skutečně udělil souhlas.
 - Stejně platí i pro informovaný nesouhlas, tedy **negativní revers**.
 - Důkaz o souhlasu či nesouhlasu a jeho konkrétním obsahu se může hodit nejen **v případě sporu s pacientem**, ale **i v případě sporu lékaře s vedením nemocnice** (v případě převedení pacienta na dražší terapii).

PRÁVO ODMÍTNOUT PACIENTA

- poskytovatel

- Pacient má **právo pacienta na výběr...**
 - poskytovatele zdravotních služeb, a
 - výběr zdravotnického zařízení tohoto poskytovatele.
- Pacient **nemá právo na svobodnou volbu lékaře** či jiného zdravotnického pracovníka (zákon však nezakazuje tuto volbu pacientovi umožnit).
- Právo pacienta na svobodnou volbu poskytovatele **x** právo poskytovatele odmítnout pacienta.

PRÁVO ODMÍTNOUT PACIENTA

- poskytovatel

- **Poskytovatel může odmítnout pacienta** v následujících případech:
 - přijetím pacienta by bylo **překročeno únosné pracovní zatížení**, provozní důvody, personální zabezpečení nebo technické či věcné vybavení zdravotnického zařízení;
 - stav, kdy by **vzdálenost místa pobytu pacienta neumožňovala** poskytování služeb v oblasti všeobecné praktické lékařství **výkon návštěvní služby**;
 - stav, kdy **pacient není pojištěncem** zdravotní pojišťovny, se kterou má poskytovatel uzavřenou smlouvu.
- Za předpokladu, že nedojde k ohrožení života nebo vážnému poškození zdraví pacienta, může **poskytovatel ukončit léčbu**, pokud:
 - pacient je prokazatelně **předán do péče jiného poskytovatele**;
 - **důvody** pro poskytování služeb již **pominuly**;
 - pacient **vysloví nesouhlas** s poskytováním zdravotních služeb;
 - pacient **přestal poskytovat součinnost** nezbytnou pro další poskytování zdravotních služeb (to neplatí, jestliže neposkytování součinnosti souvisí se zdravotním stavem pacienta).

PRÁVO ODMÍTNOUT PACIENTA

- poskytovatel

- Poskytovatel **nesmí odmítnout** přijetí pacienta do péče nebo ukončit péči:
 - jde-li o pacienta, kterému je třeba poskytnout **neodkladnou péči**;
 - jde-li o **porod** nebo jde o zdravotní služby, které jsou nezbytné z hlediska **ochrany veřejného zdraví** nebo **ochrany zdraví při práci**;
 - jde-li o **krizové situace** nebo **výkon ochranného léčení** nařízeného soudem.

PRÁVO ODMÍTNOUT PACIENTA

- zdravotnický pracovník

- Zdravotnický pracovník je oprávněn neposkytnout zdravotní péči, pokud:
 - by při poskytování zdravotních služeb došlo k **přímému ohrožení jeho života** nebo k **vážnému ohrožení jeho zdraví** (poranění v soulosti s provedením výkonu, nakažení infekční chorobou, pokud nejsou k dispozici ochranné pomůcky, ...);
 - poskytnutí zdravotních služeb by **odporovalo jeho svědomí nebo náboženskému vyznání** (interrupce, asistovaná reprodukce, transfuze, resuscitace, antikoncepce).
- Zdravotnický pracovník **je povinen informovat svého zaměstnavatele** (tj. poskytovatele), který je povinen zajistit pacientovi **jiného pracovníka**
- Pokud poskytovatel není schopen zajistit jiného pracovníka, je povinen zajistit službu u **jiného poskytovatele (pokud pacient souhlasí)** → pokud poskytovatel nesežene jiného poskytovatele, je **povinen službu poskytnout**.
- Nelze, pokud by došlo k ohrožení života či zdraví pacienta.

PRÁVO ODMÍTNOUT PACIENTA

- zdravotnický pracovník

- **Etický kodex ČLK:** „Lékař má právo odmítnout pacienta, je-li pracovně přetížen nebo je-li přesvědčen, že se nevytvořil potřebný vztah důvěry mezi ním a pacientem.“
→ **není uvedeno v žádném právním předpise**
- **Konflikt pro nevhodné chování či konfliktní a nepříjemná situace** mezi lékařem a pacientem není důvodem pro ukončení péče ze strany lékaře!

OTÁZKY A ODPOVĚDI

V jakém případě může lékař odmítnout nespolupracujícího, režim nedodržujícím pacienta?

V tomto případě nemůže pacienta odmítnout sám lékař, ale pouze poskytovatel zdravotních služeb, a to pokud pacient úmyslně a soustavně nedodrží navržený individuální léčebný postup. Na poskytovateli však leží důkazní břemeno – v praxi je často velmi složité dokázat, že se jednalo o problematického pacienta.

Za jakých podmínek lze odmítnout pacienta při přetížení ambulance?

V tomto případě lze odmítnout, pokud se jedná o takové přetížení, kdy by zajištěním zdravotních služeb o tohoto pacienta došlo ke snížení úrovně kvality a bezpečnosti zdravotních služeb poskytovaných pacientům již přijatým. Možnost odmítnutí je však vyloučena v případě neodkladné péče a dalších výjimečných situacích. Poskytovatel je zároveň povinen vydat pacientovi písemnou zprávu s důvodem odmítnutí.

OTÁZKY A ODPOVĚDI

Může si pacient natáčet průběh návštěvy v ordinaci?

Podle platné právní úpravy obsažené v občanském zákoníku lze zachytit podobu jiného člověka pouze za předpokladu, že s tím udělí souhlas. Zásadně tedy toto bez souhlasu lékaře, zdrav. sestry nelze. V určitých případech však lze tento zákaz prolomit, a to ve výjimečných případech, kdy by pacientovi jakožto slabší straně hrozila závažná újma. Paušálně tedy nelze stanovit, ve kterých případech konkrétně toto lze. Je třeba vždy pečlivě zvážit, zda pacientovi hrozí v souvislosti s poskytováním zdravotních služeb újma.

Možnosti právní obrany proti regulačním ZP jak v rámci výkonu, tak léků a indikované péče?

OTÁZKY A ODPOVĚDI

Doporučená literatura pro vedení privátní praxe z právního pohledu?

- *Z pohledu zdravotnictví lze doporučit následující tituly:*
 - *Svejkovský, Vojtek, Arnoštová a kol., Zdravotnictví a právo. 2016;*
 - *Těšinová, Doležal, Policar. Medicínské právo. 2. vydání. 2019;*
 - *Šustek, Holčápek. Zdravotnické právo.*
- *Z pohledu práva (vedení vlastní společnosti, živnostenské podnikání) lze doporučit následující prameny:*
 - *Dvořák. Společnost s ručením omezeným. 2014;*
 - *Stránky Ministerstva průmyslu a obchodu - <https://www.mpo.cz/cz/podnikani/zivnostenske-podnikani/pruvodce-zivnostenskym-podnikanim/radce-nejen-pro-zacinajici-podnikatele--225510/>.*

Děkuji za pozornost!

Mgr. Libor Štajer